

SPECIÁLIS MADÁRTAN (ORNITOLÓGIA)

I. A tantárgy jellemzői:

Tantárgy kódja:	EG126-000BB
Gondozója:	Erdőművelési és Erdővédelmi Intézet
Felelőse:	dr. Lakatos Ferenc egyetemi tanár
Előadója:	-Természetvédelmi BSc Szakon: dr. Traser György, dr. Lakatos Ferenc, dr. Winkler Dániel -Vadgazda Mérnöki BSc Szakon: Dr. Traser György, dr. Lakatos Ferenc, dr. Winkler Dániel
Jellege:	B típusú a Természetvédelmi BSc és a Vadgazda Mérnöki BSc Szak hallgatói számára
Oktatásának módja:	előadás
Számonkérés módja:	évközi jegy
Mintatervben ajánlott szemeszter száma:	mindkét szakon 4. szemeszter
Órakerete:	2 óra hetente (28 óra összesen) a Természetvédelmi BSc és a Vadgazda Mérnöki BSc Szak nappali tagozatán 6 óra szemeszterenként a Vadgazda BSc Levelező Szakon
Önálló munka:	1 óra hetente, (14 óra összesen)
Kreditérték:	2

II. A tantárgy oktatásának célja:

A „speciális” jelző azt fejezi ki, hogy a madártan jellegzetes témáiból néhány, pl.: a madártelepítési programok, a terepi hangfelvételek, fotók készítésének módszertana, a madárnyomok/maradványok kiértékelésének gyakorlata, vagy a táplálkozásbiológiai vizsgálatok ismertetése nagyobb részletességgel kerülnek tárgyalásra, mint ahogy az általános állattani oktatásban és a gerinces állatfajok védelme című tárgyakban ez szerepelhet. A tantárgy különösen az ornitológia iránt elmélyültebben érdeklődő hallgatók számára kíván további útmutatást, segítséget nyújtani a madártani ismeretek gyarapításához és felkészíti a hallgatókat önálló tanulmányok végzésére.

III. A tantárgy tartalmának rövid leírása:

Előadás: Az előadást három fő téma köré lehet csoportosítani:

- Madártelepítési, madárvédelmi programok, és a hazai madárvédelmi területek természetvédelmi jelentősége;
- Gyakorlati ornitológia: terepi megfigyelési módszerek kevésbé ismert lehetőségei, pl.: madárhangfelvételek készítése és kiértékelése; táplálkozásbiológiai vizsgálatok tervezése és elemzése.
- Populációgenetika és madárökológia.

Az előadás anyagában egyes témák, pl.: rovarfogyasztó madarak ökológiája, illetve a terepi megfigyelések módszertana kiemelt részletességgel kerül tárgyalásra.

Gyakorlat: A gyakorlatokat két blokkban egy-egy terepi nap formájában célszerű megtartani. Fő célja a terepi megfigyelés bemutatása, illetve a megfigyelés során nyerhető adatok kiértékelésének gyakorlása.

IV. A tantárgy kapcsolata más tantárgyakkal:

Előttárgyak: Gerinces állattan EG239-A00AA mindkét szakon

Ráépülő tárgyak:

V. A tantárgy oktatásának módszertana, infrastrukturális szükséglet:

A tantárgy oktatását demonstrációs anyagok segítik: digitális és hagyományos hanganyagok, színes diapozitívok, fólián lévő ábrák, preparátumok. A gyakorlatok külső- (terepi) és belső részre oszthatók. A külső gyakorlatok során a terepi megfigyelés, adatgyűjtés módszereit ismerhetik meg a hallgatók. A belső gyakorlatok során egyrészt a terepen gyűjtött adatok kiértékelése (szonogramm, statisztika), másrészt az ökológiai részhez kapcsolódó feladatok elvégzése a feladat.

VI. Évközi ellenőrzés, számonkérés módja:

A gyakorlatokon végzett önálló munkát a gyakorlatvezető figyelemmel kíséri.

VII. Szakmai követelményrendszer:

- készség szintjén ismerjék:
 - A madarak rendszertani felosztásának alapjait
 - Jellemző hangképzési módokat

3. Terepi adatgyűjtés módszereit
 4. Aktuális madárvédelmi programokat
 5. Madarak főbb ökológia jellemzőit
- *jártasság* szintjén ismerjék a főbb populációgenetikai jellemzőket
 - *ismereti* szinten ismerjék a megfigyelési eljárásokat, a határozókulcsok használatát.

VIII. Irodalom:

Kötelező: Nyomatott jegyzet nem áll a hallgatók rendelkezésére.

Ajánlott:

275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről
Berthold, P. et al., 1980 (2nd ed.). Praktische Vogelkunde. Empfehlungen für die Arbeit von Avifaunisten und Feldornithologen. 158 p.,

Kaestner, A.: Lehrbuch der Speziellen Zoologie. I.3.B. VEB G. Fischer, Jena, 1973.

Móczár, L. (szerk.): Állathatározó I-II. Tankönyvkiadó, Budapest. 1969.

Mullarney, K., Svensson L., Zetterstörn D., Grant P.: Madárhatározó. Park Könyvkiadó, 2002.

IX. Minőségbiztosítás módszere:

- A szakirodalom folyamatos figyelése
- Részvétel bel- és külföldi rendezvényeken
- Diplomatervek, TDK-dolgozatok készítése
- Meghívott előadók bevonása az oktatásba

X. Fejlesztési politika:

- Demonstrációs anyag folyamatos fejlesztése
- Jegyzetírás
- Dia- és preparátum gyűjtemény fejlesztése

Prof. Dr. Varga Szabolcs
Intézetigazgató

Prof. Dr. Lakatos Ferenc
tárgyfelelős

Jóváhagyta az Erdőmérnöki Kar Tanácsa 2010

-i ülésén.

Prof. dr. Náhlik András
dékán

A „Speciális madárktan” tantárgyi programjának melléklete

A) Előadások anyaga

Ssz.	Téma megnevezése	Óra
1.	Madártani kutatások története, jövőbeli feladatai. Ember – madár kapcsolata.	2
2.	Madármegfigyelés módszertana: terepi megfigyeléstől a statisztikai kiértékelésig	6
3.	Magyarország és Európa nevezetes madárvédelmi területei	4
4.	Madárvédelmi és repatriációs programok	4
5.	Madárhangok megismerése, madárhangfelvételek készítése, feldolgozása (szonogram elemzés alapjai)	2
6.	Madárfotózás technikai és etikai kérdései	2
7.	Madárökológia (speciális tulajdonságok)	4
8.	Madarak populációgenetikája	4
Összesen		28